

AXBOROT TEXNOLOGIYALARINI KASBIY FAOLIYATDA QO'LLANISHI.**Mamasodiqova Saidaxon Soyibjon qizi***Andijon davlat pedagogika instituti o'qituvchisi***Komiljonova Lolaxon Foziljon qizi***Andijon davlat pedagogika instituti talabasi*

Annotatsiya: *Ushbu maqolada ta'limda axborot texnologiyalarining o'rni, qo'llash usuli, dars sifati va yoshlarni IT sohasiga qiziqishini oshirish hamda bolalarni sog'lom va har tomonlama yetuk qilib voyaga yetkazishda ta'lim samaradorligini oshirishda axborot texnologiyalarining ahamiyati haqida fikr yuritilgan.*

Kalit so'zlar: *Kommunikatsiya, infratuzilma, integratsiya, AKT, samaradorlik, texnologiya, konsepsiya, axborotlashtirish, hisob-kitob, material, mafkura, illyustratsiya, multimedia, oborot, interfaol individual,*

Hozirgi kunda zamonaviy iqtisodiyotda raqamli texnologiyalarning o'rni aniq va yaqqol ko'rina boshladi. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari rivojlanishining zamonaviy jahon darajasi shundayki, respublikada jahon axborot makonining infratuzilmalari va milliy axborot-hisoblash tarmog'i integratsiyasiga mos keluvchi milliy tizimni yaratish milliy iqtisodiyot, boshqarish, fan va ta'lim samaradorligining muhim omili bo'lmoqda. Axborot kommunikatsiya texnologiyalarining ta'limning ilk bosqichi bo'lgan maktabgacha ta'lim sohasiga kiritilishi pedagog xodimlarning oldiga katta mas'uliyat qo'yilishi bilan birga, ularning o'z ustida ishlab, AKT bo'yicha bilim saviyasini oshirishni hamda ularning ijodkorligi va izlanuvchanligini talab etadi. O'quv fanlari bo'yicha elektron o'quv vositalarining yaratilishi mazkur fanlarni o'qitishda zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish imkoniyatini yanada kengaytiradi. Bu o'z navbatida, talabalarning mazkur fanlar bo'yicha bilimlarini chuqur o'zlashtirishlarining asosiy omili bo'lib, ta'lim-tarbiya sifati va samaradorligini oshiradi.

Mamlakatimizda zamonaviy texnologiyani joriy etish bo'yicha bir qator ishlar amalga oshirilmoqda. Vazirlar Mahkamasining qarorida "Aqlli Shahar" konsepsiyasi qabul qilinib, unga ko'ra "Aqlli ta'lim", "Aqlli hokimiyat" kabi bir qator loyhalarni joriy etishning asosiy yo'nalishlari belgilab chiqildi. Bizning asrimiz, ya'ni XXI asrni axborotlashtirish va kommunikatsiya asri deb bejiz atashmaydi. Axborotlashtirish nima va uning vazifalariga nimalar kiradi, uning asosiy xususiyatlari qanday, degan savollar hozirgi zamon jamiyatidagi har bir fuqaroni qiziqtirishi tabiiy. Chunki inson faoliyatini axborotsiz tasavvur qilish qiyin.

Biz ko'pincha hisob-kitoblarni to'lash, ish haqini hisoblash, chiptalarga buyurtma berish va hokazolarda kompyuter texnologiyalari va uning faoliyati bilan duch kelamiz. Kompyuter dars boshlanishidan oldin talabaning bilimini baholashi va dars davomida materialning o'zlashtirilishini diqqat bilan kuzatishi mumkin. Kompyuter

shunchaki inson faoliyatining quroli bo'lib, har qanday boshqa vosita kabi jamiyat tomonidan o'zining ijtimoiy, iqtisodiy va mafkuraviy xususiyatlari bilan belgilanadigan muammolarni hal qilish va maqsadlarga erishish uchun foydalaniladi. O'rta maktab o'quvchilari nafaqat internetdagi ma'lumotlardan foydalanadilar, balki real vaqt rejimida yangi ma'lumotlarning nashrini ham o'qiydilar. Ular kompyuter texnologiyalarining faol foydalanuvchilariga aylanishadi. Topshiriqni bajarish jarayonida talaba internetdan olingan matnni o'zgartirishi, illyustratsiyalar tanlashi va isbot mantiqiy asoslarini yaratishi mumkin.

Rivojlangan mamlakatlarda o'qitishning usuli hozirgi kunda ta'lim sohasi yo'nalishlari bo'yicha tadbiq qilinmoqda. Hatto har bir oila multimedia vositalarisiz xordiq chiqarmaydigan bo'lib qoldi. Multimedia vositalarining 1981-yildagi yalpi oboroti 4 milliard AQSH dollarini tashkil qilgan bo'lsa 1994-yil esa 16 milliard AQSH dollarini tashkil qildi. Kompyuterlarni ta'lim tizimida qo'llash g'oyasi ancha ilgari paydo bo'lgan bo'lsada, ta'lim tizimining barcha sohalarida axborot texnologiyalarini qo'llash multimedia qurilmalari bilan jihozlangan kompyuterlar paydo bo'lgach to'liq ma'noda amaliyotga joriy etila boshlandi. Interfaol multimedia texnologiyalari akademik ehtiyojga ega bo'lgan ta'lim oluvchiga noan'anaviy qulaylik tug'diradi. Xususan, eshitish sezgisida defekti bor ta'lim oluvchilarda fonologik malakalar o'sishini ta'minlaydi. Nutqi va jismoniy xarakati cheklanganlarda esa vositalarda ularning individual ehtiyojlaridan kelib chiqib foydalanishga imkon beradi.

Hisoblash texnikasi va aloqa vositalarining keng rivojlanishi axborotni ilgari hayolga ham keltirish mumkin bo'lmagan hajm va tezkorlikda yig'ish, saqlash, qayta ishlash hamda uzatish, ya'ni avtomatlashtirilgan holda ishlov berish imkoniyatini yaratdi. Axborotlashgan jamiyatning moddiy va texnologik negizini kompyuter texnikasi va kompyuter tarmoqlari, axborot texnologiyalari, telekommunikatsiya aloqalari asosidagi turli xil tizimlar tashkil etadi. Jamiyatda barcha fuqarolar, tashkilotlar va davlatning axborotga bo'lgan ehtiyojini qondirish uchun hamma sharoit yaratilgan bo'lishi kerak. Mehnat qiluvchilarning ko'pchiligi yo axborot ishlab chiqarish, saqlash, qayta ishlash va sotish bilan band bo'ladi. Axborotni qayta ishlash uchun kompyuterlarning keng imkoniyatlari ularni, asosan, ta'lim sohasidagi turli xil ma'lumotlardan foydalanish uchun xizmat qiladi. Ular alifboni o'rganayotgan maktabgacha yoshdagi bolalardan tortib, yangi diagnostika usullarini o'rganadigan shifokorlargacha bo'lgan barcha darajadagi o'qitish va o'rganishni osonlashtirishi mumkin.

Kompyuterlar yordamida darslar, mashqlar, testlar va muvaffaqiyat yozuvlarini yanada samaraliroq qilish mumkin. Bu o'qituvchilarning ishlarini yengillashtiradi va ularga individual darslarga ko'proq vaqt ajratish imkonini beradi. Kompyuterlar ko'plab darslarni yanada qiziqarli va jozibador qilishlari va katta hajmdagi ma'lumotlarga osongina kirishlari mumkin. O'quv quroli sifatidagi imkoniyatlaridan tashqari, kompyuterlarning o'zi ham muhim o'rganish obyektiga aylanishi kerak. Ularning imkoniyatlari va cheklovlarini tushunish har bir bilimli shaxs uchun zarurdir.

Kompyuterlarning afzalligi shundaki, ular mutlaqo obyektivdir, bezovtalanmaydi, qiyin talablar bilan duch kelganda umidsizlikka tushmaydi, qiyin bilimlarni o'rganish uchun juda qimmatki vositaga aylanadi. Maktablarda kompyuterlardan ko'p fanlardan dars o'tishda va bir necha usulda foydalanish mumkin. Ba'zan ular bo'limni o'rganishning asosiy vositasi bo'lib xizmat qiladi.

Kompyuterlar orqali o'quvchilar nafaqat o'zaro muloqotda bo'lib, darslarda, davralarda, balki internet foydalanuvchilari bilan ham muloqot qiladilar. Darslarni axborot texnologiyalari orqali o'tish o'quvchilarni fanga qiziqishi sezilarli darajada oshadi, fanlararo aloqasi aniq ko'rinadi. Biz loyiha faoliyati bilan nafaqat informatika darslarida, balki maktablardan tashqarida ham "Cross Stitch+PC" ijodiy uyushmasi darslarida ham shug'ullanamiz.

Xulosa qilib men yuqoridagilarni umumlashtirmoqchiman, xulosalar chiqarmoqchiman. Yuqorida aytib o'tilganidek, kompyuterlar hayotimizning ajralmas qismiga aylandi va ularsiz odamlar o'z faoliyatining ba'zi sohalarida, masalan, sun'iy yo'ldoshlarni boshqarish yoki tomografiyani qanday qilishlarini tasavvur qilish qiyin. Insonning dastlabki ishtirokisiz dasturchilarning faoliyatisiz kompyuterlar hech narsa qila olmaydi. Shuning uchun ham, mening fikrimcha, barcha yutuqlarni faqat kompyuterlarga bog'lash xat'o. Albatta, kompyuterning inson hayotiga ijobiy ta'siri haqida gapirish mumkin emas, chunki universal kompyuterlashtirish unga salbiy ta'sir ko'rsatadi.

Va menimcha, kompyuterlashtirishning barcha ijobiy va salbiy tomonlarini baholagan holda, biz XXI asr avlodi, kompyuterlashtirishni yaratish va amalga oshirishda yangi kontseptsiyani ishlab chiqishimiz kerak. Dasturiy mahsulotlar va axborot tizimlari, bunda barcha: ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy omillarni hisobga olish kerak. Shunda kelajak odamlari g'ururlanadigan narsaga ega bo'lishi va xatolarimizni tuzatishi kerak.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

"Noshir" nashriyoti, www.ziyouz.com kutubxonasi, "Eidos" internet jurnali, www.caajsr.uz, www.scientificprogress.uz

Peregudov M.A Halamizer A.P Kompyuter bilan yonma-yon. -M.:Mir, 1987 yil.